

**Ακολουθεί η ομιλία του Μητροπολίτου Αιτωλίας και Ακαρνανίας κ.
Δαμασκηνού:**

Σεβασμώτατε Μητροπολίτα Ελασσώνος κ. Χαρίτωνα,

Θεοφιλέστατε Επίσκοπε Ρωγών κ. Φιλόθεε,

Εντιμότατοι Άρχοντες,

Σεβαστοί Πατέρες,

Αγαπητοί ἐν Χριστῷ Ἀδελφοί,

Λαμπρά ημέρα ανέτειλε σήμερα, κατά την οποία η Αγία μας Εκκλησία εορτάζει τον θρίαμβο της Ορθοδοξίας και την έλλαμψη της αλήθειας έναντι κάθε μορφής πλάνης και ψεύδους.

Την αγία και πανηγυρική αυτή ημέρα, μέσα στο άλικο και ιλαρό φως της Κυριακής της Ορθοδοξίας, προσήλθαμε σήμερα στον ιστορικό Ι. Ν. Κοιμήσεως της Θεοτόκου, στην ιστορική κωμόπολη της Τσαριτσάνης, για να τιμήσουμε την ιερά μνήμη και την πνευματική παρακαταθήκη του Επισκόπου της Εξόδου Ιωσήφ Ρωγών και του μεγάλου διδασκάλου του Γένους Κωνσταντίνου Οικονόμου του εξ Οικονόμων, προσωπικοτήτων που αποτελούν ζωντανή μαρτυρία ότι η Εκκλησία πορεύεται δια μέσου των αιώνων, **φωτιζομένη** από την αλήθεια του Χριστού και **φωτίζουσα** τον λαό του Θεού.

Αυτή η πνευματική χαρά και η μέγιστη ευλογία που απολαμβάνει η ελαχιστότητά μου και ο Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Ρωγών κ. Φιλόθεος, ο οποίος συμμετέχει στις εκδηλώσεις μνήμης και τιμής, εκπροσωπώντας έναν ιστορικό επισκοπικό τίτλο άρρηκτα συνδεδεμένο με τα ιερά γεγονότα της Εξόδου, οφείλεται στην φιλάδελφη πρόσκληση του Σεβασμωτάτου Ποιμενάρχου σας κ. Χαρίτωνα. Η συμμετοχή και των τριών Επισκόπων στην τέλεση της αναιμάκτου θυσίας, μαρτυρεί τη ζωντανή συνέχεια των ιστορικών Τοπικών Εκκλησιών που συνδέονται με τη θυσία του Μεσολογγίου και διαφυλάσσουν άσβεστη την εκκλησιαστική και εθνική μας μνήμη.

Διότι η Εκκλησία δεν τιμά απλώς πρόσωπα και γεγονότα του παρελθόντος, αλλά διατηρεί ζωντανό το πνεύμα της πίστεως, της θυσίας και της ελευθερίας, το οποίο εξακολουθεί να εμπνέει τον λαό μας και να φωτίζει την πορεία του.

Η Κυριακή της Ορθοδοξίας μας υπενθυμίζει, ότι η νίκη της Εκκλησίας είναι η νίκη του φωτός επί του σκότους, της αληθείας επί της πλάνης, και της ζώσης παραδόσεως επί της λήθης. Εντός αυτού του πνεύματος, οι τιμώμενες μορφές αναδεικνύονται ως πρότυπα πίστεως και προσφοράς, παραμένοντες διαχρονικώς φωτισθέντες και φωτίσαντες τον λαό και το Έθνος, περικλείοντας την όλη οδό τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ἱστορία τοῦ Γένους, τὴν λαμπρή μαρτυρία τῶν ἁγίων καὶ τῶν ἡρώων, τὸν σκοπὸ τῆς διακονίας τοῦ ἀνθρώπου στήν κτίση καὶ τὴν πρόσκληση πρὸς γενικὴ ἀφύπνιση τῶν δυνάμεων τοῦ γένους μας. Θά ανατρέξω στὸν ἀτίμητο θησαυρὸ τῶν Ἁγίων Πατέρων καὶ θά προτάξω τῶν φτωχῶν μου σκέψεων τοὺς λόγους τοῦ μεγάλου Θεολόγου τῆς Ἐκκλησίας Γρηγορίου, Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ Θεολόγου: «Χριστὸς φωτίζεται, φωτισθῶμεν μετ’ αὐτοῦ. Χριστὸς βαπτίζεται, συγκαταβῶμεν αὐτῷ, ᾧνα καὶ συναναβῶμεν». (Λόγος ΛΘ’ (39), Εἰς τὰ Ἅγια Φῶτα, PG 36, 349B).

Οἱ λόγοι αὐτοὶ ἀποτυπώνουν τὸ μέγεθος τῆς δωρεᾶς τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπο. Ὁ Χριστὸς εἶναι τὸ φῶς τοῦ κόσμου. Καὶ ὅπου ὑπάρχει Χριστὸς, ὑπάρχει φωτισμός. Ὅπου ὁ ἄνθρωπος ἀνοίγει τὴν καρδιά του στὴν χάρη, ἐκεῖ γεννιέται ἡ ἐσωτερικὴ ἐλευθερία. Καὶ

όταν ο άνθρωπος φωτιστεί, δεν μένει όπως πριν. Αλλάζει ο τρόπος που σκέπτεται. Αλλάζει ο τρόπος που αγαπά. Αλλάζει ο τρόπος που αντιμετωπίζει τον πόνο και την δοκιμασία.

Ο φωτισμός δεν είναι διανοητικό κατόρθωμα. Δεν αποκτάται με πτυχία και τίτλους. Έρχεται όταν η καρδιά ταπεινωθεί. Όταν ο άνθρωπος μετανοήσει ειλικρινά. Όταν αναζητήσει τον Θεό όχι ως ιδέα, αλλά ως πρόσωπο. Η Ορθοδοξία δεν είναι φιλοσοφία· είναι βίωμα και τρόπος ζωής που οδηγεί στην θεραπεία της καρδιάς, στην θεραπεία του νοῦ. Καί όταν ο νοῦς καθαριστεί, τότε αρχίζει να βλέπει ὀρθά.

Αλλά τό φῶς τοῦ Θεοῦ ἔχει ιδιότητα θαυμαστή· δεν φυλακίζεται. Δεν κρατεῖται ὡς προσωπικό προνόμιο. Ὅποιος φωτίζεται, γίνεται καί φορέας φωτός. Ὅποιος γεύεται τήν ἀλήθεια, γίνεται μάρτυρας. Ὅποιος συναντᾷ τόν Χριστό, γίνεται ὁμολογία ζωντανή. Ἐτσι προχωρεῖ ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπό γενιά σέ γενιά, ἀπό καρδιά σέ καρδιά. Καί ἂν ἀναζητήσουμε παραδείγματα, δέν χρειάζεται νά πάμε μακριά. Ἡ ἱστορία τοῦ τόπου μας εἶναι γεμάτη ἀπό φωτισμένους ἀνθρώπους πού ἔγιναν φλόγες μέσα στήν σκοτεινιά.

Μέσα στή ζωντανή Ἐκκλησία οἱ δυνατοί στηρίζουν τοὺς ἀδύνατους, οἱ πλούσιοι μοιράζουν τά ἀγαθά τους στούς φτωχοὺς, οἱ ἐνάρετοι διδάσκουν μέ τό παράδειγμά τους τοὺς πῶ ἀνώριμους, οἱ ἅγιοι προσεύχονται καί μεσιτεύουν γιά τοὺς ἁμαρτωλοὺς, διότι μέσα στήν Ὁρθοδοξία πάντοτε αὐτοί πού φωτίσθηκαν ἀπό τό φῶς τοῦ Χριστοῦ φωτίζουν ὅλο τόν κόσμο.

Ἡ παραπάνω μεγάλη ἀλήθεια ἐπιβεβαιώνεται στό γεγονός τῆς Ἡρωϊκῆς Ἐξόδου τοῦ Μεσολογγίου. Ἐάν ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι ὁ δογματικός θρίαμβος τοῦ φωτός, ἡ Ἐξοδος τοῦ Μεσολογγίου εἶναι ὁ ὑπαρξιακός θρίαμβος τοῦ φωτός. Τό γεγονός αὐτό δέν εἶναι ἀπλῶς ἓνα ἱστορικό στιγμιότυπο σέ κάποιο τόπο καί κάποιο χρόνο. Μετά τήν ἡρωϊκή ἔξοδο τῶν Ἐλευθέρων Πολιορκημένων, τό Μεσολόγγι γίνεται μία ιδέα, ἓνα φῶς, μία λαμπάδα, πού ἀκτινοβολεῖ στούς αἰῶνες. Ἐν μέσω λιμοῦ, ὡς μέσω θλίψεως, ὁ λαός ἐπέλεξε τήν ἀρετή τῆς θυσίας, ὡς μόνη ὁδὸ σωτηρίας. Μέσα στό πηχτό σκοτάδι τοῦ πολέμου, μέσα στήν ἀντάρα τῆς ἀπελπισίας, μέσα στή γκρίζα ὁμίχλη τῆς ἀπειλῆς τοῦ θανάτου καί τῆς βαρβαρότητας τῶν ἐχθρῶν, οἱ Μεσολογγίτες συστρατεύονται μέ τό φῶς τῆς ἀπ' αἰώνων Ρωμοσύνης, μέ τό φῶς τῆς ἐλπίδας στήν αἰωνιότητα, μέ τό φῶς τῆς προσδοκίας τῆς κοινῆς Ἀνάστασης, πού βεβαιώνεται μέ τήν Ἀνάσταση τοῦ Ἰησοῦ. Οἱ ἐκ Μεσολογγίου ἐξερχόμενοι ἦταν «φωτισθέντες». Τούς φώτισε ἡ πίστη, ἡ ἐλπίδα, ἡ ἀγάπη πρὸς τήν Πατρίδα καί πρὸς τόν Θεό. Οἱ Μεσολογγίτες ἦταν φωτισθέντες διὰ τῆς πίστεως καί φωτίσαντες διὰ τοῦ αἵματος. Ἐδειξαν στήν Ἑλλάδα καί στήν Εὐρώπη ὅτι ἡ ἐλευθερία δέν χαρίζεται, ἀλλά ἀνασταίνεται.

Στόν κύκλο τῶν ἁγίων καί τῶν ἡρώων ἀναφαίνεται ἡ μορφή τοῦ Ἱερομάρτυρα Ἰωσήφ Ῥωγῶν, γόνος καί καύχημα τῆς ἱστορικής κοινότητας τῆς Τσαριτσάνης. Εδώ γιά πρώτη φορά ἀνοίξε τα μάτια του, ἐδώ ἔμαθε τα πρώτα του γράμματα μέσα στους δύσκολους καιρούς τῆς σκλαβιάς. Στα ονομαστά διδασκαλῖα τῆς περιοχῆς αὐτῆς σπούδασε καί κατέστη ἓνας κληρικὸς λόγιος καί καλλιεργημένος, με τεράστια προσφορά στήν Ἐκκλησία καί στο σκλαβωμένο Γένος.

Ὁ Μαρτυρικός αὐτός Ἐπίσκοπος ἀποτελεῖ σύμβολο τῆς ἀληθινῆς ποιμαντικῆς ἀρετῆς. Μέσα σ' ἐκείνη τήν δραματική νύχτα τῆς Ἐξόδου, ἡ μορφή τοῦ Ἱερομάρτυρος Ἰωσήφ Ῥωγῶν δέν ἐγκατέλειψε. Δέν ἔφυγε. Δέν ἀναζητήσε ἀσφάλεια. Λειτουργήσε. Κοινώνησε. Εὐλόγησε. Ἐδωσε στούς ἀγωνιστές ὄχι λόγια ἐνθουσιασμοῦ, ἀλλὰ τόν Χριστό. Καί ὅταν ἡ πόλη ἐβυθίσθη στόν θάνατο, ἔμεινε μαζί τους. Αὐτό σημαίνει ποιμένας φωτισμένος. Ἡ ἀρχιερωσύνη ὡς σταυρός. Ἡ ἐκκλησιαστική παρουσία ὡς θυσία. Ὅταν ὁ

ποιμένας φωτίζεται, ολόκληρος ο λαός δυναμώνει. Όταν ο ποιμένας στέκεται, η πίστη γίνεται ιστορία.

Στό πρόσωπο του επισκόπου Ίωσήφ Ρωγών προβάλλεται η απαίτηση της ποιμαντικής γενναιότητας. Όταν ο ποιμένας προσφέρεται υπέρ του ποιμνίου του και θυσιάζει τόν κόπο, τόν χρόνο, ακόμη και τή ζωή του, για τούς πιστούς πού του έμπιστεύτηκε ο Θεός, τότε η ευθύνη της Έκκλησίας απέναντι στους ανθρώπους γίνεται έμπρακτη. Ο φωτισμένος ποιμένας μεταβάλλεται σέ φωτιστή του λαού.

Αλλά τό φώς δέν μεταδίδεται μόνο μέ τό αίμα. Μεταδίδεται καί μέ τόν λόγο. Στήν ίδια εποχή αναδεικνύεται η μορφή του λογίου καί θεολόγου Κωνσταντίνου Οικονόμου του εξ Οικονόμων. Άνθρωπος παιδείας, άνθρωπος έκκλησιαστικής συνειδήσεως, άνθρωπος πού αγωνίστηκε νά διατηρηθεῖ η Όρθόδοξη ταυτότητα μέσα σέ καιρούς ρευστούς καί δύσκολους. Έδειξε ότι η μάχη για τό φώς δίνεται καί στό πεδίο της σκέψεως. Ότι η παιδεία, όταν έχει ρίζες πνευματικές, γίνεται δύναμη ελευθερίας. Βλέπουμε, λοιπόν, ότι τό Γένος μας δέν έσώθη μόνο μέ όπλα. Έσώθη μέ πίστη. Έσώθη μέ λειτουργία. Έσώθη μέ παιδεία. Έσώθη επειδή υπήρξαν άνθρωποι πού πρώτα φωτίστηκαν καί έπειτα έγιναν φωτιστές.

Προσεγγίζοντας όμως την σημερινή μας πραγματικότητα, διαπιστώνουμε αγαπητοί μου αδελφοί, ότι ζούμε σέ μια εποχή όπου τό τεχνητό φώς περισσεύει, αλλά τό έσωτερικό φώς λιγοστεύει. Έχουμε πληροφόρηση, αλλά όχι σοφία. Έχουμε επικοινωνία, αλλά όχι σχέση. Ο άνθρωπος μπορεί νά συνδεθεῖ μέ όλον τόν κόσμο, αλλά δυσκολεύεται νά συναντήσει τόν εαυτό του.

Τό σκοτάδι σήμερα δέν έχει μορφή διωγμοῦ. Έχει μορφή άδιαφορίας. Έχει μορφή λήθης. Έχει μορφή πνευματικής αναισθησίας. Καί αυτό είναι εξίσου επικίνδυνο. Άν ξεχάσουμε τίς ρίζες μας, θά χάσουμε τήν ταυτότητά μας. Άν πάψουμε νά προσευχόμαστε, θά αλλοιώσουμε την πνευματική μας ταυτότητα. Άν πάψουμε νά πιστεύουμε, θά αδειάσει η ψυχή μας, γεμίζοντας με κενό πού δέν καλύπτεται μέ τίποτε υλικό.

Γι' αυτό τό έρώτημα δέν είναι αν τιμούμε ιστορικά τούς φωτισμένους προγόνους μας. Τό έρώτημα είναι αν έπιθυμούμε κι εμείς νά συνεχίσουμε τήν άλυσίδα του φωτός. Άν θέλουμε κι εμείς νά είμαστε κρίκος ζωντανός καί όχι σπασμένος. Τό φώς δέν μεταδίδεται μέ έπιβολή. Μεταδίδεται μέ παράδειγμα. Η μεγαλύτερη προσφορά στην πατρίδα καί στην Έκκλησία είναι η προσωπική μας μεταμόρφωση. Ένας άνθρωπος πού ζει μέ συνέπεια, πού συγχωρεί, πού αγαπά, πού στέκεται μέ αλήθεια καί ταπείνωση, φωτίζει ολόκληρο τό περιβάλλον του.

Ακριβώς μέσα σε αυτήν την προοπτική της ζωντανής συνέχειας του φωτός αποκατ̃α βαθύτερο νόημα καί ο φετινός έορτασμός των διακοσίων έτών από τήν Έξοδο του Μεσολογγίου. Διότι η Έξοδος δέν αποτελεί μόνον ένα ιστορικό γεγονός προς ανάμνηση, αλλά μία ζωντανή μαρτυρία ανθρώπων πού έγιναν οί ίδιοι φορείς του φωτός, μετατρέποντας τήν πίστη, τήν ελευθερία καί τήν θυσία σέ τρόπο ζωής. Έτσι, η μνήμη τους μάς καλεί όχι απλώς νά τιμούμε τό παρελθόν, αλλά νά συνεχίζουμε τήν άλυσίδα του φωτισμού με τή δική μας προσωπική στάση καί μεταμόρφωση.

Άς σκεφτούμε πώς η Ιστορία δέν μάς ρωτάει τί έτιμήσαμε, αλλά πώς ζήσαμε. Η Ιστορία μάς βάζει μπροστά στην ευθύνη εάν παραμείναμε φωτισθέντες αλλά καί μπροστά στη μεγαλύτερη ευθύνη εάν γίναμε φωτίσαντες. Έφόσον τό φώς είναι δώρο, η καλλιέργειά του έξαρτάται από τήν προσωπική μας άσκηση. Αυτή η προσωπική άσκηση αποτελεί τον αγώνα πού κάνει ο πιστός, ακριβώς δηλαδή αυτό πού ονομάζουμε πνευματική ζωή.

Ἐτσι ὁ ὀρθόδοξος ἄνθρωπος μελετάει τήν Ἁγία Γραφή καί ἀγαπάει τήν προσευχή. Κάνει μέ συνέπεια τόν ἀγώνα τῆς κάθαρσης μέ τή μετάνοια καί τήν ἐξομολόγηση. Μέ τή μετάνοια ἀποφεύγει τίς παγίδες τοῦ κακοῦ καί μέ τήν ἐξομολόγηση ἀνανεώνει τή σχέση του μέ τόν Θεό καί μέ τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Γιά νά διατηρήσει τόν ἐσωτερικό του φωτισμό ἀσκεῖ αὐστηρή πνευματική διάκριση στίς πηγές τῶν διδασκάλων καί τῶν πνευματικῶν δρόμων. Ἀποφεύγει τίς ἀκρότητες καί ὅλα τά πρόσωπα πού δημιουργοῦν καί ἐμπνέουν τήν ταραχή, ὅσο ἐνάρετα καί ἂν παρουσιάζονται ἐξωτερικά. Ἀσκεῖ μυστικά καί ἀθόρυβα τά ἔργα τῆς ἀγάπης καί τῆς ἐλεημοσύνης. Μέ τά ἔργα αὐτά τό φῶς τῆς καρδιάς του γίνεται ἀπτό καί ὁρατό. Ἐτσι ἡ σχέση του μέ τόν Θεό δέν παραμένει στό θεωρητικό ἐπίπεδο, ἀλλά γίνεται καί πράξη.

Ἀδελφοί μου, ἡ Κυριακή τῆς Ὁρθοδοξίας, ἡ διακοσιοστή μνήμη τῆς Ἐξόδου τοῦ Μεσολογγίου, ἡ τιμή στόν Ἰωσήφ Ῥωγῶν καί στόν Κωνσταντῖνο Οἰκονόμο τῶν ἐξ Οἰκονόμων μᾶς συγκέντρωσαν σήμερα κάτω ἀπό τους θόλους του ιστορικοῦ αὐτοῦ Ναοῦ.

Ὅλη αὕτη ἡ παρακαταθήκη μᾶς καλεῖ νά ἀνανεώσουμε τό χρέος μας. Οἱ καιροί δέν χωροῦν ἀναβολές. Μήν ἀφήνουμε τή σκοτεινή ἐποχή νά κυριαρχεῖ. Ἡ μνήμη τῶν προγόνων μας ἐπιβάλλει ἔργα καί ὄχι λόγια. Ἡ Ἐκκλησία περιμένει ἀπό ἐμᾶς τή μεγάλη ἀπόφαση ἀπό φωτισθένες νά μετατραποῦμε σέ φωτιστές. Νά φωτιζόμαστε ἀπό τό φῶς τοῦ Χριστοῦ, γιά νά φωτίζουμε τόν κόσμο μέ τήν ἀλήθεια, τή θυσία καί τήν ἀγάπη.

Ἀναλογιζόμενοι τὸ παράδειγμα τῶν ἱερομαρτύρων, τῶν ἡρώων καί τῶν διδασκάλων, ἅς προσευχηθοῦμε στόν Κύριο καί Θεό μας Ἰησοῦ Χριστό, πού φωτίζει κάθε ψυχή ἡ ὁποία ἔρχεται στόν κόσμο, νά κάνει καί τή δική μας ψυχή φιλόξενο οἶκο τῆς Ἁγίας Τριάδας. Νά Τοῦ ζητήσουμε νά μὴ σβήσει ποτέ μέσα στήν καρδιά μας τό λυχνάρι τῆς ὀρθόδοξης πίστεως.

Νά Τόν παρακαλέσουμε νά μᾶς χαρίζει τήν ἀρετή νά στεκόμαστε θαρραλέα ἀπέναντι σέ κάθε μυστικό καί φανερό πειρασμό. Μέ ἀνδρεία νά θυσιαζόμαστε καί μέ φιλανθρωπία νά μοιραζόμαστε. Νά μᾶς ἀξιώσει νά γινόμαστε ἄξιοι ἐπίγονοι ἐνδοξῶν προγόνων, εἰς τρόπον ὥστε, ὅπως ἐκεῖνοι, ἔτσι καί ἐμεῖς νά καταγραφοῦμε λαμπερά καί ἀνεξίτηλα στό φῶς τῆς Ἱστορίας καί στό ἀνέσπερο καί ἀπέραντο φῶς τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.